

או ארה תיים בן תפלס גני מעגלתיה לא תדע (משלי ה' ו)

ב) ולשת גם הוא ילד בן ויקרא את שמו אנש אז הנהל לקרא בשם יתנה (בראשית ד' כו)

ג) ויקרא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב קאל שדי ושמי יתנה לא נודעתי לקם (שמות א')

ד) ויששט משה את אהרן את בנדי וילבש אתם את אהרן שם בראש החר וירד משה ואלעזר בן החר (במדבר כ' כד)

ה) ויני ישראל נסעו מבארט בני יעקב מוסרה שם פת אהרן ויעקב שם ויבטו אלעזר בנן תתקמו (דברים י')

ו) ויהי מפני שלשים שנה וארבע מאות שנה ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות יהודה מארץ מצרים (שמות יב טא)

ז) שמור את חרש האביב וישית פסה ליתנה אליהו פי בחרש האביב הוציאה יהודה אליהו ממצרים (דברים טז א)

ח) והאבן הזאת אשר שמתו מצבה יתנה בית אלהים וכל אשר תמן לי עשר אעשרנו לק (בראשית כ"ב כב)

ט) ולא תקים לק מצבה אשר שנה יתנה אליהו (דברים טז כב)

י) ויצדוק בן אהיוב ואחיהו בן אהיבת בננים ושריה סופר (שמואל ב' ה' ז). יא) ויכתב יהושע את הדברים האלה בספר תורת אלהים ויחזק אבן גדולה ויקמה שם תחת האלה אשר במקדש יהודה (יהושע כ"ו). יב) ויבא אליקים בן חלקיה אשר על חפתי ושבנא הספר ויואח בן אסף הפונביר אל חזקיהו קריעי בנדים ויגדו לו דברי רב שקה (מלכים ב' י"ח). יג) ויאמר חלקיהו הכהן הגדול על שפן הספר ספר התורה מצאתי בבית יהודה ונתן חלקיהו את הספר אל שפן ויקראוהו (מלכים ב' כ"ב ח). מ) רחש לפי דבר מוב אביר אני מעשי למקד לשוני עט סופר מהיר (תהלים מ"ב). מז) הוא עזרא עלה מבבל והוא ספר מהיר בתורת משה אשר נתן יהודה אלתו וישראל ויתן לו הפלף ביד יהודה אלהיו עליו כל בשרו (עזרא ו')

מתני' וארבע מגילות היו. בתחילה נכתבה כל מגילה לעלמה ורבו מחלוקות בישראל: של שריה ושבנא. סופרים היו כלקמן בגמ': ושפן. סם אדם: והעמידום על אחת. קלעוס לארבע כתובי המגילות כמין חלה של צבת ומהן נעסחה תורה, ונחלקה

לחמשת חומשי תורה אחר ימיהם צבית סני: ספר תורת אלהים. פרסת משפטים ומעט מעשיות של נביאים על ימי האבות ומשה: ספר מלחמות ה'. סיפורי הרפתקאותיו של ה' להיינו מעשה גן עדן ומבול והאבות וליאלת מלכים ובמגילה זו נכתבו מעשיות לדסם ולא מלכות. אית גרסינן ספר יהוויסט ואינו לך כבוד: משנה תורה. רובו של ספר דברים: תורת כהנים. מעשה שנת ימי בראשית ומעשי המשכן וקרבנות ויקראל ופקודי המדבר: גמ' מטולטלות הן. מבולבלות ואינו מתאימות כגון כתובים המכחישים זה את זה ופרשה שנסנית שלא לכורך ועירובי פרשיות ותמיהות רבות כיואל בנן: ושמי ה' לא נודעתי. וקסילא ממה נפשך אי בימי חנוש הוחל לקרוא בשם יהוה, אמאי התורה קוראת בשם אלהים ולא שדי בימי האבות. ואי בימי משה נודע שמו זה, אמאי כתיב יהוה בימי האבות כגון ביעקב אבינו "אכן יש יהוה במקום הזה" (בראשית כח) מכלל לידע שמו: תרי מגילות היו. ספר מלחמות (יהוה) של צבנא וספר תורת כהנים של עזרא: למיקרי בשמיה רבא. לקרוא בשם המפורש יהוה: תלת מגילות היו. של צבנא, עזרא וספן: בעצם היום הזה. בלכהיים משמע: ממצרים לילה. וקסילא קראי אהדדי אימתי יאלת מלכים הויל, ביום או בלילה: שאחובה לאבות. מלכת בית אל הייתה בית אלהים בימי ירבעם בן נבט וזה היה קיום נלרו של יעקב אבינו, ואיך הקב"ה ישנא מה שנלר יעקב: ארבע מגילות היו קמ"ל. של צבנא, עזרא, שפן ושריה סופר. בימי דוד נאמר:

מתני' תורה מגילה ניתנה וארבע מגילות היו: של שריה ושבנא ושפן ועזרא. אמר רבי עקיבא באו אנשי כנסת הגדולה והעמידום על אחת. אמר רבן גמליאל שריה כתב ספר תורת אלהים, שבנא כתב ספר מלחמות ה', שפן כתב משנה תורה ועזרא כתב תורת כהנים: גמ' ארבע מגילות מנלך דתנו רבנן^א "נעו מעגלותיה לא תדע" מטולטלות הן שביליה של תורה ופרשיותיה. רמי רבי יוחנן בימי חנוש כתיב^ב "אז הוחל לקרוא בשם ה'" ובימי משה כתיב^ג "ושמי ה' לא נודעתי". אלא מי ששנה זו לא שנה זו. קא משמע לן תרי מגילות היו. אמר ליה ריש לקיש: משום הכי קרינן ליה 'ספר מלחמות יהוה' בנן דסבר^ד בימי חנוש הוחל למקרי בשמיה רבא: תא שמע^ה "וימת אהרן שם בראש החר" ואידך כתיב^ו "מוסרה שם מת אהרן" מי ששנה זו לא שנה זו. עזרא סבר מיתת אהרן בהר החר ושפן סבר מיתת אהרן במוסרה. קא משמע לן תלת מגילות היו. איבא דאמרי מזהבא^ז "ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים" ואידך כתיב^ח "כי בחדש האביב הוציאה ה' אלהיך

מי ששנה זו. תימה לקאמר ששנה ולא 'שכתב', לקרא כתיבי ע"ג קלף ולא מתני כתורה שצביל פה בדרך שינון המשניות ופי' ר"י לדיברה תורה כלשון בני אדם והאי מי ששנה זו מטבע שטבעו חכמים הוא ולא צעי למעבד מטבע חדש חדש אסור מן התורה:

עזרא סבר מיתת אהרן בהר החר. וא"ת הוה ליה למימר תרי אהרן הוו חד מת צהר ההר וחד מת במוסרה וי"ל לאס כן הוה ליה נמי למימר שתי רשויות הן צשמים חד נודע לאנוש וחד נודע למשה: תלת מגילות היו. וא"ת מאי כריכותא אית למסבר תלת וארבע מגילות, אמאי לא למימר דהוו תרי ובכל דוכתא דקסילא קראי אהדדי נפלגינהו להנהו תרי מגילות ותו לא מידי וי"ל דאין הכי נמי בתחילה הכי סברו רבנן קמאי אכל ראו פרשות שנסנות בלא טעם על פי פשוטו של מקרא כגון ה' פעמים שנכתבו ימי המועדים (שמות כג, שמות ל, ויקרא כג, במדבר כח-כט ודברים טז) ג' פעמים דיני עבדים (שמות כ"א-כ"ב, ויקרא כ"ה לט-נ"ה, דברים טו י"ג-י"ד) ז' פעמים איסור אכילת דם, י"ג פעמים מלכות שבת וכיואל באלו. להכי חקרו ודקשו ואשכחו ל' חוטים במעשיות ובמלכות דמלו לפלגם לתעודות כמעט עומדות לבדן כמעשה פללות ממש:

ממצרים לילה" מי ששנה זו לא שנה זו: ת"ש^א "והאבן הזאת אשר שמתו מצבה יהיה בית אלהים" וכתיב^ב "ולא תקים לך מצבה אשר שנה ה' אלהיך". מצבה שאחובה לאבות היכי דמי שנואה לבנים אלא מי ששנה זו לא שנה זו. וקא משמע לן ארבע מגילות היו קמ"ל: שריה ושבנא ושפן ועזרא וכו': אמר רבא שריה מן התורה מנלך? דכתיב^ג "ושריה סופר" ושריה כתב ספר תורת אלהים דכתיב^ד "ויכתב יהושע את הדברים האלה בספר תורת אלהים". ומי כתיב שריה? יהושע כתיב! אלא שכחום וחרז שריה ויסדם. שבנא מן התורה מנלך? דכתיב^ה "ושבנא הסופר". שבנא כתב ספר מלחמות ה' דכתיב^ו "גם אלה משלי שלמה אשר העתיקו אנשי חזקיה" ושבנא מאנשי חזקיה הוה. שפן מן התורה מנלך? דכתיב^ז "ויאמר חלקיהו הכהן הגדול על שפן הסופר: ספר התורה מצאתי". ואמר אביו^ח "אומר אני מעשי למלך לשוני עט סופר מהיר" זה שפן הסופר שמעשיו למלך ולא למקום, שביטל עבודה בבמות וקיימה במקדש המלך לבדו. עזרא מן התורה מניין? דכתיב^ט "הוא עזרא עלה מבבל והוא סופר מהיר בתורת משה" היה ראוי שתינתן תורה על ידו. היה ראוי מי קתני? אלא ניתנה. אמר רבה מאי טעמא אין מוקדם ומאוחר בתורה? משום דמגילה מגילה ניתנה. והא תיקון סופרים

זה שפן הסופר. ורק בימיו מלינו צבטולו הבמות בידי יאשיהו המלך וא"כ הוא כתב המגילה המבטלת הצמות והיא משנה תורה לזכה:

א) ויכתב יהושע את הדברים האלה בספר תורת אלהים ויחזק אבן גדולה ויקמה שם תחת האלה אשר במקדש יהודה (יהושע כ"ו). ב) ויבא אליקים בן חלקיה אשר על חפתי ושבנא הספר ויואח בן אסף הפונביר אל חזקיהו קריעי בנדים ויגדו לו דברי רב שקה (מלכים ב' י"ח). ג) ויאמר חלקיהו הכהן הגדול על שפן הספר ספר התורה מצאתי בבית יהודה ונתן חלקיהו את הספר אל שפן ויקראוהו (מלכים ב' כ"ב ח). ד) ויכתב יהושע את הדברים האלה בספר תורת אלהים ויחזק אבן גדולה ויקמה שם תחת האלה אשר במקדש יהודה (יהושע כ"ו). ה) ויבא אליקים בן חלקיה אשר על חפתי ושבנא הספר ויואח בן אסף הפונביר אל חזקיהו קריעי בנדים ויגדו לו דברי רב שקה (מלכים ב' י"ח). ו) ויאמר חלקיהו הכהן הגדול על שפן הספר ספר התורה מצאתי בבית יהודה ונתן חלקיהו את הספר אל שפן ויקראוהו (מלכים ב' כ"ב ח). ז) ויכתב יהושע את הדברים האלה בספר תורת אלהים ויחזק אבן גדולה ויקמה שם תחת האלה אשר במקדש יהודה (יהושע כ"ו). ח) ויבא אליקים בן חלקיה אשר על חפתי ושבנא הספר ויואח בן אסף הפונביר אל חזקיהו קריעי בנדים ויגדו לו דברי רב שקה (מלכים ב' י"ח). ט) ויאמר חלקיהו הכהן הגדול על שפן הספר ספר התורה מצאתי בבית יהודה ונתן חלקיהו את הספר אל שפן ויקראוהו (מלכים ב' כ"ב ח).

